

УДК 330.35.59

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-92-3>**Погорєлова О. В.**Національний університет кораблебудування
імені Адмірала Макарова**ЗАХОДИ ПОЛІТИКИ, СПРЯМОВАНІ НА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ
В УМОВАХ УПОВІЛЬНЕННЯ ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНИХ СПАДІВ**

У статті проведено дослідження сучасних підходів та заходів захисту від уповільнення зростання економіки та економічних спадів з метою забезпечення продовольчої безпеки та якісного харчування. В результаті дослідження: запропоновано заходи політики (заходи політики, спрямовані на основні канали передачі впливу уповільнення зростання економіки та економічних спадів; стимулювання комплексних структурних перетворень з метою зниження економічної вразливості; міжсекторальні заходи політики, спрямовані на стійке вирішення проблеми відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування, з особливою увагою до питань злиднів та нерівності; максимально ефективне використання торгівлі на користь забезпечення продовольчої безпеки та харчування) та систематизовано інструменти їх реалізації, а також визначені очікувані результати (стримування зростання цін на продовольство або компенсація його наслідків; стимулювання створення робочих місць та підвищення доходів; фінансова можливість здійснення та стійкість антициклічної політики; розробка зрівноваженої політики та забезпечення збалансованих інвестицій на користь комплексних перетворень), спрямовані на вирішення проблем продовольчої безпеки та неповноцінного харчування в умовах уповільнення зростання економіки та економічних спадів.

Ключові слова: економічний спад, продовольча безпека, продовольчий потенціал, політика, заходи, інструменти.

Постановка проблеми. Найбільш руйнівними для продовольчої безпеки та харчування були наслідки пандемії COVID-19 внаслідок безпрецедентних за глибиною та масштабів економічних спадів, спричинених заходами щодо стримування пандемії. Вони спричинили економічний спад 2020 року у більшості країн світу: доходи на душу населення знизилися більше, ніж будь-коли за останні роки. Доходи зайнятих у неформальному секторі людей у багатьох країнах світу суттєво знизилися або були взагалі втрачені. У країнах із високим рівнем доходів уряди надавали роботодавцям підтримку для утримання працівників при скороченні заробітної плати. Цей економічний спад безпосередньо впливає на зниження доступності продовольства та зростання масштабів неповноцінного харчування, оскільки у населення зменшуються доходи на придбання продовольства, не кажучи вже про придбання дорожчих поживних харчових продуктів, необхідних для здорового харчування [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками в Україні значно погналися наукові дискусії щодо продовольчої безпеки, зважаючи на глобалізаційні процеси з їх позитивним та негативним впливом на рівень продовольчої безпеки, та COVID-19. Слід відмітити, що майже у всіх дослідженнях, в тому чи іншому ступені, розглядається економічна складова, як фінансова основа забезпечення продовольчої безпеки. Переважно, економічні аспекти продовольчого забезпечення досліджуються або як складова організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки [2–3], або як складова національної безпеки [4–6], або як окремі елементи продовольчої системи [7–8]. Разом з тим, наукових праць, спрямованих на комплексне вирішення проблеми у економічній, технологічній, екологічній та соціальній площинах, що визначають фактори та, відповідно, заходи по усуненню або нівелюванню наслідків економічних спадів, підвищенню стійкості до них продовольчих систем, недостатньо. Окремі аспекти згаданих питань розглядають у своїх працях Ю. Вітківський [9], І. Кириленко

[10], Р. Мудрак [11], К. Петрушенко [12], М. Бабич та О. Котикова [13–16], ін.

Мета статті. Метою даної роботи є поглиблення теоретико-методологічних підходів та розробка заходів політики, визначення очікуваних результатів та систематизація інструментів реалізації, спрямованих на вирішення проблем продовольчої безпеки та неповноцінного харчування в умовах уповільнення зростання економіки та економічних спадів.

Виклад основного матеріалу. Несприятливі економічні умови впливають на продовольчу безпеку та харчування у всіх країнах; однак у період 2011–2017 років їх вплив насамперед відчувався в країнах, що характеризуються високою залежністю від імпорту та експорту сировинних товарів. Крім того, уповільнення економічного зростання та економічні спади по-різному позначаються на різних групах населення, та їх вплив на продовольчу безпеку та харчування невіддільне від впливу корінних факторів злиднів та нерівності [17].

За відсутності відповідних заходів політики та здатності до відновлення в умовах уповільнення зростання економіки та економічних спадів домогосподарства страждають від зниження своєї купівельної спроможності внаслідок втрати доходів, підвищення внутрішніх цін або одночасного впливу обох факторів. Намагаючись задовольнити свої потреби у продовольстві при скороченні бюджетів та можливому підвищенні цін на продовольство, домогосподарства можуть задіяти стратегії подолання труднощів, що ще більше послаблюють їхню продовольчу безпеку та погіршують показники їх харчування.

При розробці заходів політики, спрямованих на стійке вирішення проблем відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування в умовах уповільнення зростання економіки та економічних спадів, слід враховувати наступні аспекти.

Для подолання наслідків економічних криз, що обмежують купівельну спроможність домогосподарств, потрібні короткострокові та довгострокові заходи політики щодо забезпечення продовольчої

безпеки та харчування. Необхідні дії залежать від інституційного потенціалу та наявності резервних механізмів та засобів.

У короткостроковій перспективі країни мають забезпечувати захист доходів, особливо найбільш постраждалих домогосподарств, за допомогою програм соціального захисту та громадських робіт чи політики стабілізації цін на продовольство. Водночас вони мають уникати скорочення обсягу основних соціальних послуг.

З метою зниження вразливості економіки та формування потенціалу, необхідного для протистояння кризам та швидкого відновлення після них, необхідно розумно вкладати кошти у періоди бурхливого розвитку економіки. Для цього потрібно збалансувати заходи політики на користь забезпечення комплексних перетворень, що характеризуються диверсифікацією економіки, зростанням людського капіталу та забезпеченням загального доступу до охорони здоров'я та інших соціальних послуг.

У світлі зростаючого значення глобальної торгівлі продовольством та сільськогосподарськими товарами при розробці заходів щодо структурних перетворень економіки, що сприяють досягненню цілей у сфері продовольчої безпеки та харчування, політики повинні звертати особливу увагу на торгову політику.

Для якнайшвидшого досягнення ЦСР1 та ЦСР2 необхідно посилювати синергію між діяльністю зі скорочення масштабів бідності та ліквідації голоду. При здійсненні цих заходів скорочення гендерної нерівності та соціального відчуження різних груп населення має бути засобом або результатом покращення становища у сфері продовольчої безпеки та харчування.

Загалом, заходи політики, спрямовані на стійке вирішення проблем відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування в умовах уповільнення зростання економіки та економічних спадів включають: заходи політики, спрямовані на основні канали передачі впливу уповільнення зростання економіки та економічних спадів; стимулювання комплексних структурних перетворень з метою зниження економічної вразливості; міжсекторальні заходи політики, спрямовані на стійке вирішення проблеми відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування, з особливою увагою до питань злиднів та нерівності; максимально ефективне використання торгівлі на користь забезпечення продовольчої безпеки та харчування. На рисунку 1 представлено заходи політики (темне забарвлення), очікуваний результат (світле забарвлення) та інструменти їх реалізації, спрямовані на вирішення проблем продовольчої безпеки в умовах уповільнення зростання економіки та економічних спадів.

Заходи політики, спрямовані на основні канали передачі впливу уповільнення зростання економіки та економічних спадів. У довгостроковій перспективі вплив на продовольчу безпеку та харчування залежить від заходів, спрямованих на коригування економічних параметрів (таких як заходи податкової та торгової політики), підвищення стійкості домогосподарств до економічних потрясінь і тим самим – запобігання використанню небажаних стратегій подолання труднощів, таких як заходи соціального захисту або підтримки соціального сектора) або одночасне вирішення обох завдань. Слід наголосити, що для вирішення проблем, пов'язаних з безліччю потенційних каналів передачі щодо уповільнення економіки та впливу

економічних спадів на продовольчу безпеку та харчування, необхідний унікальний комплекс заходів політики. Ці заходи, відомі також як антициклічна політика, мають бути спрямовані на згладжування циклів та бути орієнтовані як на попит, так і на пропозицію.

Заходи політики, спрямовані на основні канали передачі впливу уповільнення зростання економіки та економічних спадів включають наступні механізми: стримування зростання цін на продовольство або компенсація його наслідків; стимулювання створення робочих місць та підвищення доходів; фінансова можливість здійснення та стійкість антициклічної політики.

Наслідки цінових потрясінь та коливань міжнародних цін на сировинні товари можуть поширюватися на економіку країн через обмінний курс. Зниження цін на сировинні товари призводить до знецінення та девальвації валюти і як наслідок – зростання внутрішніх цін. Заходи політики, створені задля подолання цієї тенденції, можуть мати як короткостроковий, так і довгостроковий характер.

Метою короткострокових заходів може бути компенсація зростання внутрішніх цін, зокрема цін на продовольство. Можливий і сценарій, за якого міжнародні ціни на продовольство можуть зростати навіть за зниження цін на інші сировинні товари. У довгостроковій перспективі необхідні заходи політики, орієнтовані на пропозицію (з метою стимулювання економічної активності та диверсифікації), що дозволяють протидіяти несприятливій тенденції до зниження цін на сировинні товари.

Реальна економіка по-різному реагує на зміну світових і внутрішніх цін. Якщо воно призводить до ослаблення економічної активності, можливі такі наслідки, як безробіття, втрата заробітної плати та доходів. Перш ніж проводити політику структурних перетворень, що дозволяє захистити економіку від цих зовнішніх потрясінь, директивним органам, доцільно вдатися до інших короткострокових заходів, покликаних звести до мінімуму або повністю компенсувати вплив таких змін на продовольчу безпеку та харчування.

Однією з найсерйозніших проблем, із якими стикаються директивні органи у період уповільнення зростання чи спадів економіки, є обмеженість державних ресурсів, виділених фінансування здійснення державної політики. Недостатнє фінансування або інші політичні пріоритети можуть перешкоджати можливості підтримки та розширення масштабів підтримки, що надається державним сектором бідним та вразливим домогосподарствам. Створення антициклічних фінансових механізмів забезпечення стійких, стабільних заходів політики з урахуванням ризиків і потрясінь має важливе значення підвищення життєздатності домашніх господарств за умов криз. Для вирішення цього завдання необхідний достатній інституційний потенціал, який дозволяє ефективно використовувати можливості, що відкриваються в періоди зростання економіки, щоб мати фінансові кошти в критичних ситуаціях.

Стимулювання комплексних структурних перетворень з метою зниження економічної вразливості. Для здійснення довгострокової стратегії розвитку необхідна врівноважена політика та збалансовані інвестиції, спрямовані на забезпечення структурних перетворень, які сприятимуть скороченню масштабів бідності, будуть орієнтовані на інтереси незаможних громадян та матимуть комп-

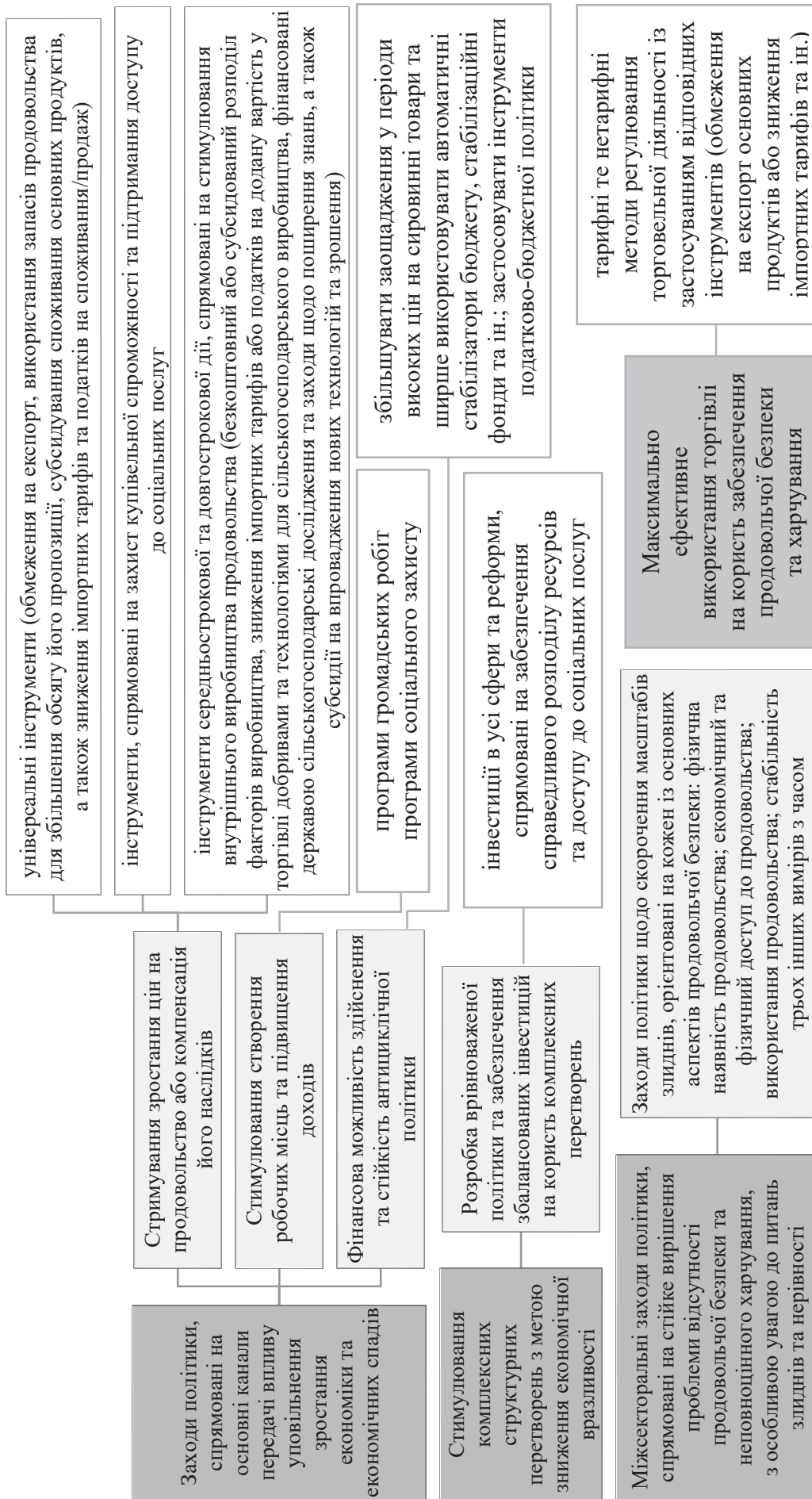

Рис. 1. Заходи політики, очікувані результати та інструменти реалізації, спрямовані на стійке вирішення проблем продовольчої безпеки та повноцінного харчування в умовах уповільнення зростання економіки та економічних спадів

Джерело: систематизовано та узагальнено з використанням даних ФАО [1; 17]

лексний характер. На початкових етапах перетворень необхідно прагнути до загального зростання з акцентом на трудомісткі види діяльності (особливо в інтересах низько кваліфікованої робочої сили), при цьому вкладати значні кошти у формування людського капіталу з метою створення умов розвитку високопродуктивних секторів та диверсифікації економіки.

Максимально ефективне використання торгівлі на користь забезпечення продовольчої безпеки та харчування. Щоб скоротити вразливість до зовнішніх факторів, що ведуть до зниження продовольчої безпеки та погіршення якості харчування, необхідно диверсифікувати економіку та експорт і розвивати внутрішні ринки; однак у рамках ширших перетворень також потрібна

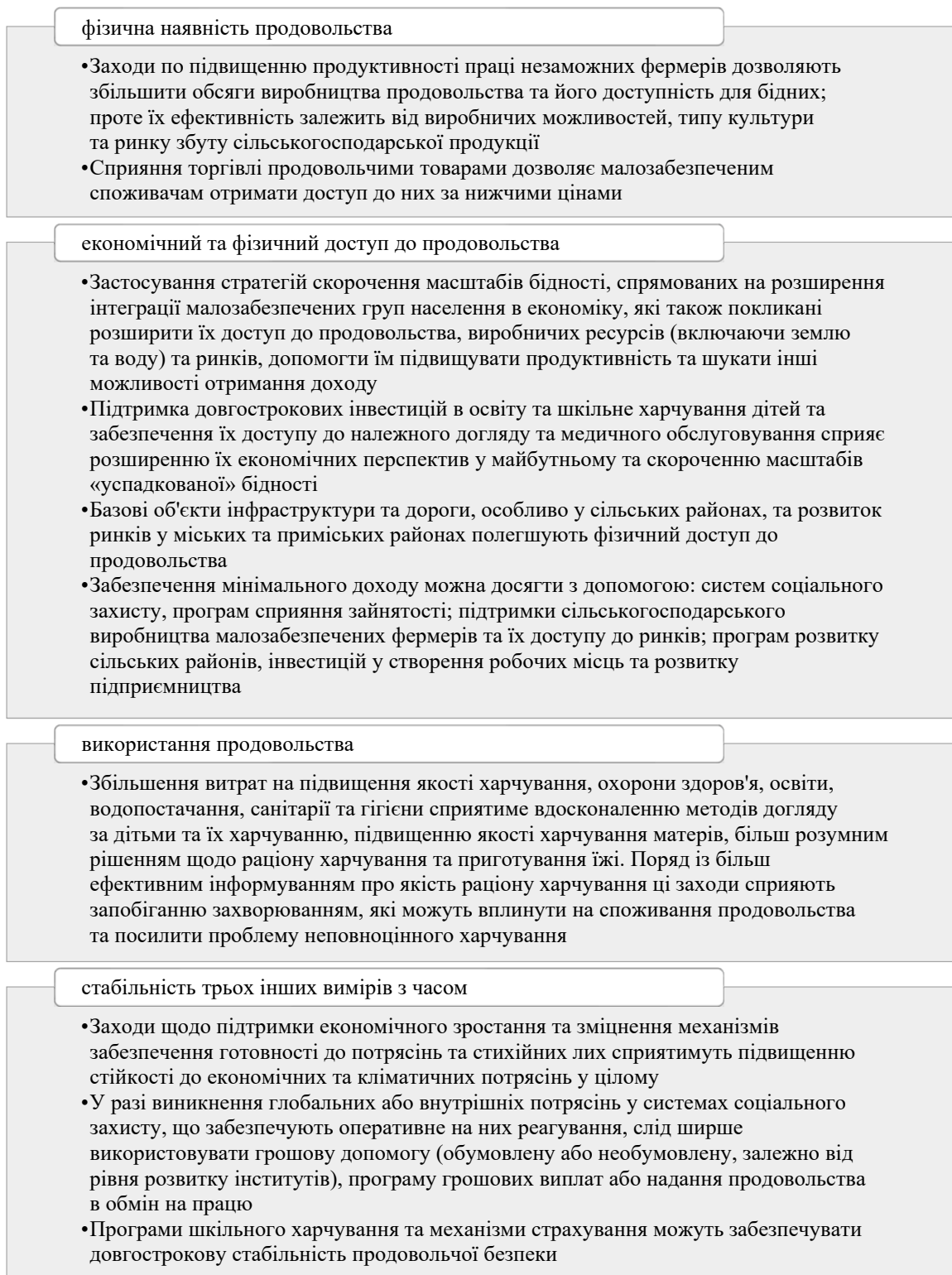

Рис. 2. Міжсекторальні заходи політики щодо скорочення масштабів злиднів, орієнтовані на кожен із основних аспектів продовольчої безпеки

Джерело: систематизовано та узагальнено з використанням даних ФАО [1; 17]

диверсифікація імпорту, спрямована на якісне харчування, у тому числі у продовольчих системах. Тому особи, які визначають політичний курс, повинні приділяти значну увагу міжнародній торгівлі загалом, а також глобальній, регіональній та односторонній торгівельній політиці.

Міжсекторальні заходи політики, спрямовані на стійке вирішення проблеми відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування, з особливою увагою до питань злиднів та нерівності. Вплив уповільнення зростання економіки та економічних спадів на продовольчу безпеку та харчування нерозривно пов'язаний із проблемами бідності та нерівності. Сумарний вплив бідності і голоду та неповноцінного харчування створює замкнене коло: бідність є однією з причин голоду, а відсутність належного та достатнього харчування, у свою чергу, є однією з корінних причин бідності [17]. Проте для скорочення масштабів голоду та неповноцінного харчування, у тому числі при уповільненні зростання економіки та економічних спадів, особливо в умовах серйозної нерівності, недостатньо лише стратегій та заходів політики, спрямованих на скорочення масштабів бідності – важливими є заходи міжсекторальної політики та підкріплення цих заходів конкретними діями, насамперед у сфері харчування (рис. 2).

Представлені пропоновані заходи діють у короткостроковій перспективі і сприяють безпосередньому вирішенню проблем, пов'язаних із основними каналами передачі впливу уповільнення зростання та спадів в економіці. У довгостроковій перспективі основою для заходів реагування має бути концепція розвитку, що сприяє всеосяжним структурним перетворенням на користь незамож-

них верств населення, яка дозволить країнам диверсифікувати свою економіку, знизити свою залежність від сировинних товарів і, зрештою, економічну вразливість.

Висновки і пропозиції. В результаті дослідження встановлено, що заходи політики, спрямовані на стійке вирішення проблем відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування в умовах уповільнення зростання економіки та економічних спадів включають: заходи політики, спрямовані на основні канали передачі впливу уповільнення зростання економіки та економічних спадів; стимулювання комплексних структурних перетворень з метою зниження економічної вразливості; міжсекторальні заходи політики, спрямовані на стійке вирішення проблеми відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування, з особливою увагою до питань злиднів та нерівності; максимально ефективно використання торгівлі на користь забезпечення продовольчої безпеки та харчування. Основними очікуваними результатами таких заходів є: стримування зростання цін на продовольство або компенсація його наслідків; стимулювання створення робочих місць та підвищення доходів; фінансова можливість здійснення та стійкість антициклічної політики; розробка врівноваженої політики та забезпечення збалансованих інвестицій на користь комплексних перетворень. Запропоновані заходи політики щодо скорочення масштабів злиднів, орієнтовані на кожен із основних аспектів продовольчої безпеки: фізична наявність продовольства; економічний та фізичний доступ до продовольства; використання продовольства; стабільність трьох інших вимірів з часом.

Список використаних джерел:

1. The State of Food Security and Nutrition in the World 2021. Transforming food systems for food security, improved nutrition and affordable healthy diets for all. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2021. Rome.
2. Прунцева Г. О. Світовий досвід функціонування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 5–6. С. 13–21.
3. Паленичак О. В. Організаційно-економічні засади підвищення рівня продовольчої безпеки регіону шляхом використання економічних механізмів. *Проблеми агропромислового комплексу Карпат*. 2017. Вип. 25–26. С. 27–33.
4. Морозюк Н. С. Продовольча безпека регіону та її сутність в системі економічної безпеки держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2015. Вип. 10(1). С. 100–103.
5. Белоусова І. А. Методологічні засади посилення економічної безпеки України в контексті формування продовольчої безпеки. *Вчені записки університету «КРОК»*. Серія : Економіка. 2019. Вип. 1. С. 145–150.
6. Дудар В. Продовольча безпека України та складові її забезпечення у контексті економічної безпеки держави. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2016. Вип. 2. С. 20–32.
7. Арич М. І., Олексин А. Г. Фінансово-економічні аспекти безпеки продовольчого ринку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Економіка. 2021. № 21. С. 42–47.
8. Петренко О. П. Фінансово-економічний аналіз ринку зерна як передумова продовольчої безпеки України. *Modern economics*. 2019. № 13. С. 207–212.
9. Вітковський Ю. П. Стан та напрями зміцнення продовольчої безпеки України в умовах економічних трансформацій. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки*. 2016. № 4. С. 7–13.
10. Кириленко І. Г., Івченко В. С., Дем'янчук В. В. Продовольча безпека України в світлі сучасних тенденцій світової економіки. *Економіка АПК*. 2017. № 8. С. 5–14.
11. Мудрак Р. П. Продовольча безпека в умовах економічної кризи. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2017. Вип. 90(2). С. 115–127.
12. Петрушенко К. І., Григорьев Є. О., Павленко Г. М. Продовольча безпека в структурі сучасної економічної системи України. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2017. Т. 22, Вип. 1. С. 51–54.
13. Kotykova O., Babych M. Economic Impact of Food Loss and Waste. *AGRIS on-line Papers in Economics and Informatics*. 2019. Vol. 11, No. 3. Pp. 57–71.
14. Kotykova O., Babych M., Pohorielova O. Food loss and waste along the value chain of food products in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics*. 2020. Vol. 6, no. 3. Pp. 191–220.
15. Kotykova O., Babych M., Oliinyk T. Measures to reduce food loss and waste in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2020. Vol. 6, No. 4. Pp. 144–167.
16. Kotykova O., Babych M., Nadvynychnyy S., Cherven I., Shevchuk S. Assessing the Level of Household Food Security Based on Their Income Level. *Intellectual Economics*. 2021. No. 15 (2). Pp. 175–204.
17. The State of Food Security and Nutrition in the World 2019. Safeguarding against economic slowdowns and downturns. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2019. Rome. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

References:

1. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO (2021). The State of Food Security and Nutrition in the World 2021. Transforming food systems for food security, improved nutrition and affordable healthy diets for all. Rome, FAO.
2. Pruceva G. O. (2021) Svitovij dosvid funkcionuvannya organizacijno-ekonomichnogo mehanizmu prodovolchoyi bezpeki [World experience in the functioning of organizational and economic mechanism of food security]. *Innovacijna ekonomika*, no. 5–6, pp. 13–21.
3. Palenichak O. V. (2017) Organizacijno-ekonomichni zasady pidvishennya rivnya prodovolchoyi bezpeki regionu shlyahom vikoristannya ekonomichnih mehanizmiv [Organizational and economic principles of improving the food security of the region through the use of economic mechanisms]. *Problemi agropromislovogo kompleksu Karpat*, vol. 25–26, pp. 27–33.
4. Morozyuk N. S. (2015) Prodovolcha bezpeka regionu ta yiyi sutnist v sistemi ekonomichnoyi bezpeki derzhavi [Food security of the region and its essence in the system of economic security of the state]. *Naukovij visnik Hersonskogo derzhavnogo universitetu. Ser. : Ekonomichni nauki*, vol. 10(1), pp. 100–103.
5. Belousova I. A. (2019) Metodologichni zasady posilennya ekonomichnoyi bezpeki Ukrayini v konteksti formuvannya prodovolchoyi bezpeki [Methodological principles of strengthening Ukraine's economic security in the context of food security formation]. *Vcheni zapiski universitetu "KROK". Seriya : Ekonomika*, vol. 1, pp. 145–150.
6. Dudar V. (2016) Prodovolcha bezpeka Ukrayini ta skladovi yiyi zabezpechennya u konteksti ekonomichnoyi bezpeki derzhavi [Food security of Ukraine and components of its provision in the context of economic security of the state]. *Visnik Ternopil'skogo nacionalnogo ekonomichnogo universitetu*, vol. 2, pp. 20–32.
7. Arich M. I., Oleksin A. G. (2021) Finansovo-ekonomichni aspekti bezpeki prodovolchogo rinku [Financial and economic aspects of food market security]. *Naukovi zapiski Nacionalnogo universitetu "Ostrozka akademiya". Seriya : Ekonomika*, no. 21, pp. 42–47.
8. Petrenko O. P. (2019) Finansovo-ekonomichnij analiz rinku zerna yak peredumova prodovolchoyi bezpeki Ukrayini [Financial and economic analysis of the grain market as a prerequisite for food security in Ukraine]. *Modern economics*, no. 13, pp. 207–212.
9. Vitkovskij Yu. P. (2016) Stan ta napryami zmichennya prodovolchoyi bezpeki Ukrayini v umovah ekonomichnih transformacij [The state and directions of strengthening food security of Ukraine in the conditions of economic transformations]. *Visnik Kiyivskogo nacionalnogo universitetu tehnologij ta dizajnu. Seriya : Ekonomichni nauki*, no. 4, pp. 7–13.
10. Kirilenko I. G., Ivchenko V. Ye., Dem'yanchuk V. V. (2017) Prodovolcha bezpeka Ukrayini v svitli suchasnih tendencij svitovoyi ekonomiki [Food security of Ukraine in the light of current trends in the world economy]. *Ekonomika APK*, no. 8, pp. 5–14.
11. Mudrak R. P. (2017) Prodovolcha bezpeka v umovah ekonomichnoyi krizi [Food security in the economic crisis]. *Zbirnik naukovih prac Umanskogo nacionalnogo universitetu sadivnictva*, vol. 90(2), pp. 115–127.
12. Petrushenko K. I., Grigoryev Ye. O., Pavlenko G. M. (2017) Prodovolcha bezpeka v strukturі suchasnoyi ekonomichnoyi sistemi Ukrayini [Food security in the structure of the modern economic system of Ukraine]. *Visnik Odeskogo nacionalnogo universitetu. Seriya: Ekonomika*, vol. 22 (1), pp. 51–54.
13. Kotykova O., Babych M. (2019). Economic Impact of Food Loss and Waste. *AGRIS on-line Papers in Economics and Informatics*, vol. 11, no. 3, pp. 57–71.
14. Kotykova O., Babych M., Pohorielova O. (2020) Food loss and waste along the value chain of food products in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics*, vol. 6, no. 3, pp. 191–220.
15. Kotykova O., Babych M., Oliinyk T. (2020) Measures to reduce food loss and waste in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, vol. 6, no. 4, pp. 144–167.
16. Kotykova O., Babych M., Nadvynychnyy S., Cherven I., Shevchuk S. (2021) Assessing the Level of Household Food Security Based on Their Income Level. *Intellectual Economics*, no. 15 (2), pp. 175–204.
17. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO (2019). The State of Food Security and Nutrition in the World 2019. Safeguarding against economic slowdowns and downturns. Rome, FAO. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

Pohorielova Olena

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

POLICY MEASURES AIMED AT SOLVING FOOD SECURITY PROBLEMS IN CONDITIONS OF SLOWING GROWTH OF ECONOMY AND ECONOMIC DECLINE

Summary

The consequences of the COVID-19 pandemic were the most devastating for food security and nutrition as a result of unprecedented depth and scale of economic downturns caused by pandemic measures. They have caused an economic downturn in 2020 in most countries around the world: per capita incomes have fallen more than ever in recent years. There is not enough scientific work aimed at comprehensively solving the problem in the economic, technological, environmental and social spheres that determine the factors and, accordingly, measures to eliminate or mitigate the effects of economic downturns, increase the resilience of food systems. The aim of this work is to deepen theoretical and methodological approaches and develop policy measures, determine the expected results and systematize implementation tools aimed at addressing food security and malnutrition in a slowdown and economic downturns. The study found that policy measures aimed at addressing food insecurity and malnutrition in the context of slowing economic growth and economic downturns include: policy measures aimed at the main channels of transmission of the impact of slowing economic growth and economic downturns; stimulating complex structural transformations in order to reduce economic vulnerability; cross-sectoral policies aimed at tackling food insecurity and malnutrition, with a special focus on poverty and inequality; making the most of trade for food security and nutrition. The main expected results of such measures are: curbing the rise in food prices or compensating for its consequences; stimulating job creation and increasing incomes; financial feasibility and sustainability of countercyclical policy; developing a balanced policy and ensuring balanced investments in favor of complex transformations. Poverty reduction policy measures are proposed, focusing on each of the main aspects of food security: physical availability of food; economic and physical access to food; food use; stability of the other three dimensions over time.

Key words: economic downturn, food security, food potential, policies, measures, tools.